

ENCARNACIONS

BIEL MESQUIDA

Pròleg de
Nicolau Dols

Epíleg de
Sebastià Perelló

Primera edició: març 2022

*La coberta d'aquesta edició ha estat feta especialment per Miquel Barceló.
També és seu el retrat de l'autor que apareix a la solapa.*

© Biel Mesquida, 2022

© de la il·lustració de la coberta: Miquel Barceló

© del retrat de la solapa: Miquel Barceló

© del pròleg: Nicolau Dols, 2022

© del postfaci: Sebastià Perelló, 2022

© d'aquesta edició: LABREU EDICIONS, 2022

Arranjaments lingüístics: Nicolau Dols

labreuedicions.com

Twitter: @LaBreuEdicions

Facebook: @labreu.edicions

Instagram: @labreu_edicions

labreuedicions@gmail.com

ISBN: 978-84-124575-6-8

DIPÒSIT LEGAL: B-3844-2022

Impressió: Prodigitalk

Disseny de la col·lecció: Luis Carballo i Quincy Rookman Comunicació visual

Maquetació i disseny interior: Anna Roldós

L'EDITOR AUTORITZA LA REPRODUCCIÓ D'AQUEST LLIBRE, TOTALMENT O PARCIAL, PER
QUALSEVOL MITJÀ, ACTUAL O FUTUR, SEMPRE QUE SIGUI PER A ÚS PERSONAL I NO AMB
FINALITATS COMERCIALS.

Estimat Dàior, veure és tocar amb una distància, una espècie de tacte sense contacte. No cal tocar les imatges, cal pensar-les.

ATURAR EL TEMPS

Cal veure, escoltar, comprendre i fer. Sempre escric la mateixa cosa, diu el narrador. No tenc un fi. No vull desencadenar una reacció o una altra. Només les idees. Tenen un sentit per a mi i vull donar-les en el bell llenguatge de la literatura. De vegades un personatge com el d'avui és una idea. De vegades un paisatge com el d'avui és també una idea. De vegades la constatació d'una certa nerviositat podria ser una idea.

Avui hi ha crits que esqueixen el silenci com en una cançó de Barbara cantada per Gérard Depardieu. M'esforç a fer alguna cosa correcta fonamentada en la idea, molt sincera amb la idea. Esper que això t'arribarà, lectora llunyana, i que sentiràs la vibració. Ho esper...

Tenc la impressió que és com si tot existís d'abans. Vaig saber que no havia estat una bona idea tornar tot sol cap a Palma quan vaig veure que el dia s'escurçava i el sol feble darrere aquells niguls que amenaçaven tempesta baixava corrents i volia amagar-se darrere la serralada. Però en Josep Maria, que era molt bon organitzador, m'havia dit que partiria amb el cotxe de na Sally perquè volia anar fins a Moscarí per visitar-hi un besoncle, don Martí, que era molt vellet i feia estona que no l'havia vist. No passis pena, no ens hi entretindrem gaire i sé que ell se n'alegrarà molt. Prepara'm alguna sorpresa per sopar. Vaig intentar recordar el llarg cap de setmana a can Siandra, la casetona d'en Jordi Sureda i na Rosa encaramellada devora la Comuna i des d'on es veia molt de foravila i a l'horitzó una línia de mar. Ens ho havíem passat bé sense fer quasi res: llargues caminades per la garriga, preparar molts de draïes, organitzar grans banquetes, dormir fins que teníem son, jugar a cartes i xerrar com a lloros... Quasi sense témer-me'n em vaig sentir tocat per la música que sonava a la ràdio del meu vell citröen: hi havia una melodia en aquelles notes de piano sol que m'arrossegava cap a

un territori fragilíssim que feia molt de temps que no havia trepitjat. Un espai interior oblidat, però ple de mines que aquelles sonoritats feien esclatar i on podia contemplar tot un conjunt d'esdeveniments essencials de la meua vida que romanien inanimats i tapats de pols. Vaig posar l'eixugaparabrises perquè començava a ploure i tot d'una vaig veure que eren els meus ulls els que s'havien omplert de llàgrimes.

Per sort en un costat d'aquella antiga carretera de Sineu vaig veure una petita esplanada i m'hi vaig aturar. La locutora va dir que allò era la *Mazurka* número 38 de Chopin, i m'hauria agradat que no s'acabàs mai.

El narrador es demana: quan i per què comença el viatge interior? Ell ho té tot per a ser feliç: un home que l'estima, una feina bona, una situació social estable, una salut de ferro. Per què comencen a aparèixer dubtes, pors, vacil·lacions? Per què tot un món que semblava tan segur i estable sembla que s'esbuca a càmera lenta?

Va sortir del cotxe, es va posar aquella juba de pell negra que l'havia acompanyat en tantes de batalles i va encendre un cigarret. La primera xuclada va ser càlida i aspra i el gust del càmel li semblà desconegut encara que fos el seu tabac de sempre. El vent era fred i humit. L'aire tenia un color daurat perquè el sol just començava a sortir dels níguls per preparar la desaparició definitiva. Es va posar a caminar d'esma. Fou llavors quan una parella de tórtoras va sortir de no se sap on, li passà per damunt el cap, llançaren aquell refilet mormoladís i melodiós que li va fer batre el cor amb un impuls gran de dolcesa, i desaparegueren. Ell sempre ha detestat el que no comprèn i aquella era l'única cosa que li feia por: no comprenia què li passava. Va retornar aquell caminar accelerat per prendre alè enmig d'aquell caminó que feia revolts entre els camps.

Ara tornaria de bell nou a la calidesa protectora del cotxe, arribaria a Palma i trobaria un home que l'estimava i a qui ell

estimava, menjarien i beurien. Després d'una nit d'amor s'aixecaria badallant, prendria un cafè llarg que en Josep Maria li hauria preparat i partiria tira-tira cap al banc a fer la feina que li agradava. Estimava tot això, estimava la vida, però aquella música chopiniana primer i els mormols de les tórtores després havien anunciat una cosa que li esquinçava el cor, una cosa que no arribava a aclarir ni podia explicar a ningú i, sobretot, no es podia explicar a si mateix.

Espires dins el cap: brillen, volen, desapareixen i no deixen més que el record d'un camí que torna a ser fosc i descoratjador. Tot és un assumpte de subjectivitat, d'interioritat. La cosa és que ens afecta a tots. Aquí rau la gràcia de la literatura. Ningú no pot ser indiferent a la deriva del personatge. Una deriva suggerida de forma impressionista, suau, però que s'enfonya com un punyal molt dolç i no et deixa viure.

Cal realitzar tot el potencial de l'ésser humà. Al camí hi havia una cruïlla i vaig prendre cap a la dreta i entre aquella claror que ja s'ennegria a poc a poc vaig entreveure un safareig rodó i molt gran. Quan hi vaig ser devora vaig pujar una escaleta i em sorprengué el color negre de l'aigua tota recoberta de fulles rovellades. Em vaig asseure. M'ho mirava tot amb un gran deteniment, amb parsimònia, com si no ho hagués vist mai. Amb la mà dreta vaig tocar l'aigua i quan la'n treia em calfredà el contacte lleu amb el llim verd de la vorera. Però hi vaig tornar. Vaig acaronar aquell verdet llimós espesses vegades i el contacte em produí una espècie de tendresa, d'afecte, i amb una gran sorpresa vaig sentir que els ulls se m'omplien de bell nou de llàgrimes grosses com a punys. Sentia que la superfície llimacosa estava plena de vida en estat embrionari i que les fulles seques l'alimentaven amb la manca de saba, amb la putrefacció ardent, amb la mollor fosca de la descomposició accelerada per l'aigua. Totes aquestes idees em passaven pel cap a una velocitat extravagant i no sabia ben bé on era i què feia per enmig d'aquells llocs estranys i desconeguts

on tot ja era fosc. No sabia ben bé qui era jo. Jo, que no em solia mirar mai, començava a tenir una idea de mi mateix ben rara i em veia com un home, amb una juba de pell antiga, assegut a la voreira d'un safareig i tocant sense poder aturar-se aquell verdet suau i deliciós. Algú dins jo volia partir a l'escapada d'aquell lloc i tornar al cotxe, la carretera i les mil i una maneres de defugir la mort, els mil i un enginys que cal seguir per evitar tenir un accident, volia tornar als braços d'en Josep Maria, als passeigs per Palma, als cinemes, als bars, a la vida quotidiana. Però hi havia algú altre ben al fons de mi que no coneixia, i que crec que no havia conegut mai fins en aquell moment, que volia contemplar com apareixien una darrere l'altra les estrelles, sentir la respiració terminal de les fulles, acaronar aquella molsa inacabable. I potser aquest altre de dins jo voldria més tard que em tiràs de cop dins l'aigua negra: sé que sentiria una fredor gelada primer de tot i després davallaria lentament, fugiria cap al fons, on m'esperava un llit de fulles podrides i aquell verdet voluptuós que em faria descansar com una mortalla.

Vaig pensar que tornava boig. Una veu em xiuxiuejava que em tiràs al safareig, que allà es trobava la meva veritat, i semblava la veu de la infantesa. L'altra veu, una veu adquirida després de trenta-cinc anys de vida ben diversa, em cridava que no fos estúpid, que era hora de tornar i demanar hora al metge perquè em donàs una tanda de vitamines i dir-li que hi havia alguna cosa que no marxava. A hores d'ara, la veritat sigui dita, no sé qui va guanyar. Vaig lliurar-me a l'amor de mi mateix, de les hores oblidades, del descans etern? On és la veritat i on el somni? La teva veu, Josep Maria, m'arriba del país dels desigs insatisfets, malaguanyats o d'aquesta fira inacabable de les passions mercadejades al dia a dia? Qualque cosa deu restar de mi entre el pòsit de les fulles mortes que el vent arramassa abans de fer-les fonedisses dins un safareig de felicitat adormida.

Estimat Dàior, m'agraden molt les galtes. La galta és una carn llisa, transparent: pren diferents coloracions segons els moments i és d'una pell prodigiosament viva. Al mateix temps, no hi ha res que permeti penetrar-la: només es pot besar o acaronar.

MATÈRIA DE NACRE

El narrador no sap per on partir. De vegades li ocorren massa històries de cop i això el deixa bloquejat de mala manera. Avui no ha fet res. Primer ha pensat agafar com a protagonistes una banda de lladres —romanesos i búlgars, amb un mallorquí—, que es dedicaven a assaltar habitacions d'hotels de cinc estrelles (que estan plens a rompre), agafar tota casta de coses (joies, aparells digitals, vestits, carteres, etc.), i fer esclatar les caixes fortes

de dins els armaris. Després s'ha sentit remugant sobre una dona vella de Ciutat que havia intentat apunyalat el seu fill únic de cinquanta-dos anys quan dormia, i aquest, amb la primera punyida, l'havia agafada i l'havia tirada per la finestra. Cop en sec ha pensat en una oficina d'un banc d'un poble petit del Raiguer (Consell, per exemple), on ha entrat un home primet amb una calça pel cap, que li donava un aspecte tan ridícul i patètic que els tres empleats i els dos clients s'han tirat per terra de rialles. La idea d'un farer, encès als oros, que es passa tota la nit mirant pel·lícules pornogràfiques i matant-se a força de palles no li desagradava com a argument. I les dues bessones de deu anys que es dedicaven d'amagat cada vespre a fer-se porros com unes condemnades als porxos de la casa d'estiu i acabaven posant trampes de filferro de banda a banda de la carretera als ciclistes per fer-los travelar i caure mentre les bergantes, darrere unes mates, s'esbutzaven de rialles, era una contarella que l'obsessionava. O mesclar tots els temes i totes les històries que passen a llocs i èpoques diferents i fer-ne un artefacte per entretenir els lectors i treure'ls de la monotonia quotidiana.

El narrador té una imatge que s'imposa. Una imatge precisa, autònoma, que en principi no està integrada dins cap trama, dins cap història. La imatge no té cap sentit particular, però a poc a poc esdevé obsessiva. El conte s'organitzarà al voltant d'aquesta imatge. Un amic m'havia contat que coneixia una dona casada de devers quaranta-tres anys que cada dia rebia una telefonada d'un desconegut que hi volia parlar una estona. Alguna cosa s'ha començat a formar al voltant d'aquest fet i d'altres ficcions s'han posat a proliferar en els redols d'aquest primer nucli segons un ordre imprevisible i que de totes formes posseïa la seva pròpia lògica. Ha nascut un món amb habitants, paisatges, clima i desenllaç. M'encanta la manera com fa feina la imaginació segregant nacre al voltant d'un gra d'arena.

Què és una obra en vies de creació, sinó la recerca desola-

da d'una solució que encara no existeix? Na Sussi és infermera. Encara que diguin que hi ha una feinada en aquesta professió, ella no n'ha trobada més que una que no l'entusiasma gens. Està contractada per un centre social i s'encarrega de visites domiciliàries a persones majors. Algunes viuen totes soles i són les més males de dur. Avui li toca donya Maria Antònia, de vuitanta-set anys i un caràcter dur, difícil i un poc violent. Es nega a viure amb una persona que tengui cura d'ella malgrat la insistència de la seva filla única. Na Sussi ho ha esmentat a l'informe amb totes les lletres: la demència senil de la pacient, que caldria diagnosticar amb urgència, fa que el seu estat sigui sempre confusionari. Quan hi arrib em pren per la seva filla i comença a contar-me històries de joventut, de quan era l'al·lota més desitjada del barri. Mentre em parla amb un monòleg esfilagarsat en què el passat i el present es creuen sense solució de continuïtat, em dedic a ordenar la casa, que sembla can Bum. També he de vigilar les capsas dels medicaments. Molts de dies veig que no s'ha pres les pastilles del matí. Quan li ho dic, ella em contesta que la molest perquè no la vull escoltar. M'assegura que les pastilles no li fan res i que té les mateixes maldecapades de sempre. Quan la vull dutxar, perquè trob que fa una olor forta de pixum i suor, em diu que ja s'ha rentat amb una tovalloleta les parts que poden, perquè ella sempre ha estat molt neta. I s'enfada molt. Aconsell amb urgència l'internament en un centre de majors.

En Josep, de vuitanta-dos anys, era conductor d'autobusos i ara es passa tot el sant dia davant la televisió mirant carreres de cotxes. Ha perdut el sentit del temps, però amb l'ajuda d'una estudiant que viu amb ell a canvi d'una habitació, té el piset molt arreglat i damunt la camilla sempre hi ha un ram de flors. Els dies pitjors són quan es pensa que som a l'any 36 del segle passat i els dolents vindran a agafar son pare, que és del bons. Allò el deixa dins un estat d'ansietat tan gran que li he de donar

un tranquil·litzant. Vertaderament en Josep no s'equivoca. Son pare fou assassinat pels falangistes l'any 1937 i el seu cervellet ho degué registrar tot.

Sort que hi ha vells agradables com les dues germanes Calafat. Na Maria és la més doctora i té noranta anys, i na Catalina, la petita, vuitanta-quatre. Semblen tretes d'una rondalla. Na Maria és un prodigi de brodadora. Fa unes randes de frivolité i unes estovalles de xarxa que ni amb ulleres em sent amb cor d'intentar. Quan es posa al tambor, dibuixa una rosa i la broda amb punt de creueta diminut. Allò és un prodigi. Té una paret tota plena de diplomes i premis per la seva artesanía. Na Catalina és la cuinetes. Fa els plats més tradicionals de la cuina mallorquina. Un dia em varen convidar a unes perdius amb xocolata delicioses. Són les que em donen menys feina: ordenades, netes, treballadores, entretingudes i amb el capet ben clar. Que durí!

Un home a l'intèrfon. El meu marit nom Pere Antoni i és mestre d'obres. És una feina que li agrada molt, però que jo trob molt esclava. Parteix amb el sol i torna amb la fosca. Amb els anys m'hi he avesat. O, mentida, no m'hi he avesat mai. Els horabaixes es fan inacabables, especialment quan els dies s'acurcen.

Fa una setmana, després de dinar tota sola, escurar i fer un poc de sesta, mirava una pel·lícula d'Ava Gardner quan sonà l'intèrfon. Era la veu greu d'un home: Vostè no em coneix. Jo la conec de vista, però m'agradaria poder parlar amb vostè, si té temps. Aquelles paraules m'intrigaren, i em deixaren aturada. Quan vaig sortir de la primera impressió li vaig contestar: No tenc temps. No és possible. Entén el que li dic? No podem parlar. No tenc temps. Em sentia la veu com si fos la d'una altra. Però estava contenta. Ell s'acomiadà i vaig quedar un poc regirada. Aquell vespre ho volia contar a en Pere Antoni, però va venir molt cansat i vaig pensar que allò el podria marejar. I en el fons no havia passat res.

Al cap de dues setmanes més o menys, posava la rentadora quan sonà l'interfon. Era el mateix home, era la mateixa veu, era la mateixa demanda. Li vaig contestar com la primera vegada: que no tenia temps. Em vaig començar a fer preguntes i em vaig embullar molt. Al final vaig decidir callar. L'altra setmana hi tornà dues vegades. Em vaig posar forta. Li vaig dir que no em molestàs pus.

Quan vaig obrir la bústia i vaig veure aquella carta sense segell em vaig ensumar cosa. Era ell. Tornava amb la seva demanda per escrit. I m'enviava un poema. Sort que en Pere Antoni no obria la bústia mai. Un altre dia vaig trobar un sobre amb fotos seves. Era un senyor gran. Hauria pogut ser un dels meus pacients o un amic de qualsevol, però no el recordava, no... Una altra vegada dins el sobre hi havia un cedé amb boleros de Lucho Gatica. També em va enviar una memòria uessabé amb imatges d'una casa i un jardí amb una piscina i alguns videoclips de París i Roma. Li ho vaig contar a la meva amiga Xesca. Li vaig confessar: No he volgut obrir la porta mai. He reulat, he tingut por. I ella em digué: por de què? De la llibertat que desprèn aquest home? Del teu tancament dins una vida ordenada i rigorosa? De l'atracció que et provoca dins el teu avorriment? De la impossibilitat que tens de contar-ho a en Pere Antoni? De què tens por, Sussi? Reduir aquesta història a un cas d'assetjament seria com reduir la llum d'una estrella a un fenomen de combustió. És un relat entre el real i els fantasmes, on viuen totes les formes de l'amor.

Dàior, estimat Dàior, has d'aprendre a poc a poc a dur tota la teva atenció a l'ímfim. Aquest detall microscòpic, aquest renou quasi inaudible, aquest no res que desperta qualsevol dels sentits, són grandiosos. Quan seràs conscient que l'ocasió és fugaç, estaràs completament ocupat a veure el moment favorable. Has de ser liberal però incisiu, sever però càlid, mal·leable però ferm, terrible però bo.

Dàior, Lu You (1125-1210) va ser un poeta que va viure sota la dinastia Song i que va dur un malnom triat per ell mateix: el Vell en Llibertat. Contràriament a la majoria de poetes xinesos, que es lamenten sempre seguit dels cabells blancs i de la solitud, ell s'atreveix a escriure coses així: «D'aquí a mil anys, malgrat que els meus ossos estaran podrits, deixaré el perfum del meu nom.»

No trobes, Dàior, que Lu You és un pensador epifànic?

RENÉIXER, DIU ELLA

Diàleg entre Aina Servera i donya Guda. Aina: Podria dir-me què veu dels esdeveniments del passat que tant la marcaren? Donya Guda: Des de lluny..., de tan lluny com ho record..., veig venir una solitud fonda..., un casal..., un parc ple d'arbres esponerosos..., tragèdies familiars... Aina: Una tragèdia? Donya Guda: No, un parell de tragèdies sense pal·liatius, primer els pares morts en un naufragi quan tornaven de Cuba, el dolor del trencament dels llaços de sang, amb lleis, amb lògiques, i, després, amb un fons de guerra entre germans... Aina: No veu res pus? Donya Guda: Sí, tot canvia, és sempre el mateix paisatge, però els fets canvien, com si fos un quadre que fa aigües, que muda de colors i de formes. Ara hi ha el temps de la infantesa, el paradís, amb moltes de dones. Aina: Dones? Què fan? Donya Guda: Són les dides de la meva germana Teresa, i dels meus

germans Andreu i Sebastià. Ens fan moixonies, ens canten, ens duen a passejar per devora el gabial, per la glorieta del jardí on mumare i les seves germanes, totes vestides de randes crues, beuen xocolata en unes xicres de porcellana blanca i mengen pastissets que ens donen entre grans rialles perquè ens posam sucre per les galtes i semblam pallassos. I també volem xocolata i ens empastifam de xocolata per totes bandes. I elles riuen més fort i semblen molt felices. Aina: Per què s'ha posat tan seriosa? Donya Guda: Perquè ara només veig quadres i quadres plens de fosca. En uns hi ha n'Andreu que va vestit de falangista i amb l'oncle Felip, un amic del Marquès de Zayas, un dels fundadors de la Falange a Palma, van amb una tropa que es dedica a matar tots els rojos que troba pel camí. Tot això és mal de pensar, de veure, de recordar, de dir... No m'ho he pogut treure mai del cap. És un malson que es repeteix, és una nafra que no es cura, és un dol inacabable. En els altres quadres, no s'hi veu res: en Sebastià és d'esquerres, molt anarquista, i s'ha hagut d'amagar per no fer-hi la pell. Va estar dins un pou, dins una vaqueria, dins una cova de la muntanya...

De la plagueta de feina de n'Aina. Acabes de transcriure un bocí de la conversa amb donya Guda i no pots aturar les llàgrimes. Caldria que t'ho fessis mirar. Sí, allò no és la línia de ficció d'un d'aquells guions de tevé negres i moderns que feies fa uns mesos. Ara has volgut tocar el que se'n diu història, realitat. I saps que la realitat sense ficció és insostenible i que la ficció escindida de la realitat seria un deliri. Vols ajustar realitat i ficció perquè prenguin noves formes, perquè es reinventin. Encara recordes el primer dia que et va rebre a la sala dels miralls, donya Guda, i com aquella vellíssima dama et va demostrar tot el temps una actitud curiosa i reservada, eixuta i demanadora, i, alhora, molt poc receptiva. Aquell matí no veres els retrats que hi havia damunt el piano, dins unes vases d'argent, d'aquelles quatre persones que tant t'interessaven, els seus dos germans, i

ella, i la seva germana Teresa, perquè no es va aturar de fer-te preguntes espinoses que tant es referien a la teva genealogia com als teus estudis o a saber per què volies remoure tota aquella tragèdia. T'exigí la presentació d'un currículum i unes cartes de dos catedràtics de la universitat que es responsabilitzassin del teu treball i, a més a més, et demanà un document personal en què et comprometies a mostrar-li tots els texts que sortirien a la futura publicació. Els qualificatius diuen molt d'una persona. Esquiva, materialista, excessiva, sensible, nerviosa, ordenada, càlida, extraviada, un poc mística, vital, fabuladora, falsament tímida, juganera, crua, resistent, seca, entremaliada, somiadora, estricta, difícil, impostadament dominant, aviciada, endurida, infantil, elegant, directa, tendríssima, tancada, malaltissa, clarament justa, encisera, reservada, incisiva, viva, seca i més enllà del bé i el mal. Donya Guda no té dues cares: és polièdrica. Acabaves d'escriure, Aina, aquestes primeres línies del retrat amb una eufòria i una excitació exagerades, com les que sentires quan donya Guda, coixeu-coixeu, amb el seu bastó negre amb pom de nacre, et va dur a visitar els porxos d'aquell casalot del carrer Major de Salern per mostrar-te el lloc precís on va ajudar la seva germana Teresa a amagar el cos d'en Sebastià.

Renéixer no ha estat mai per damunt de les meves forces. Aquella frase m'impressionà de veres. Des del 19 de juliol de 1936 el meu germà Andreu i l'oncle Felip cercaven per totes bandes en Sebastià. Na Teresa s'havia muntat una xarxa de connexions perquè no el trobassin mai. Na Teresa era molt forta i no tenia por de res. De petita ja no volia jugar amb pepes, anava pels racons sempre vestida de negre, tota sola, llegint sempre seguit. Aquella guerra va fer que tothom tornàs boig. Els de dretes, senyors i rics, falangistes i beats, mataven els rojos d'esquerres socialistes i dolents. L'Església beneïa les armes, era una croada per la salvació d'Espanya contra el comunisme: era el Moviment Salvador.

Però en Sebastià va caure dins una trampa que li havia preparat un d'aquells amics de doble cara que et traeixen quan manco ho esperes per un grapat de doblers. El varen assassinar devora la paret del cementeri, com als obrers i als pagesos que havien estat al costat de la República. L'oncle Felip va dir que no li havien de donar sepultura, que quedaria allà per escarni i exemple. Ells no s'aturaven ni davant la família.

I allò que no s'esperava ningú també va succeir. Un franc-tirador va endevinar el pit de n'Andreu i el va matar. Va ser una catàstrofe per a les dretes falangistes. Mentre en Sebastià es podria davant tothom, l'oncle Felip feia fer uns grans funerals per n'Andreu, i un enterrament amb cotxe de cavalls i tota una gran parafernàlia feixista de banderes, bandes de música, corals, himnes.

Na Teresa va ser molt valenta. Amb un missatge partí cap al cementeri a la mala hora de la nit. Jo tenia una porada. Varen dur en Sebastià amb el cap destrossat dins uns llençols de fil. Tothom va fer com si no ho veiés. L'endemà, l'oncle Felip i els falangistes no trobaren traça del cos per enlloc. L'enterrarem al jardí. Semblava que tot s'havia calmat... però al cap de dues setmanes detingueren na Teresa. Vaig moure influències pertot. Les coneixences dels pares s'enfonsaren davant la pressió de l'oncle malanat. I no em va servir de res. Na Teresa es morí de pena a la presó. Ella era una entusiasta, una somiadora, una avançada que defensava totes les causes que la dugueren a la mort: Llibertat, Justícia, Cultura, Igualtat, Autonomia. Va ser terrible. No en puc parlar pus.

La tomba del jardí. Pas moltes d'hores aquí, asseguda devora el roser que la tapa. I quan fa estona que hi pens, en en Sebastià, sent que alena, que les roses i les espines alenen, que tota la terra alena. Que na Teresa i en Sebastià alenen plegats!

